

dakapo

Personaltidning för
AB Bahco Ventilation
Ansvarig utgivare
Eskil Sjödin
Nr 5 December 1973

*God jul och
Gott nytt år*

Prognoserna pekar på att vi som vanligt uppnår våra uppsatta mål.

När detta skrives är vi mitt uppe i den stora slutspurt, och år 1973 går allt snabbare mot sitt slut. Vi lever i en orolig värld, som i flera avseenden påverkar vårt bolags aktiviteter. Till den mer eller mindre kontinuerliga valutatorn har nu kommit en brist på olja, som blir alltmer märkbar inom de marknadsområden där vi bedriver vår verksamhet. Detta ställer givetvis ökade krav på vårt marknadsfolk och kräver naturligtvis i hög grad en anpassning och en kreativitet som självklart blir fallet för en effektivt arbetande organisation.

Utredningen för att undersöka förutsättningarna för ett samarbete med AGA och Corona kommer snart igång, och än så länge finns därför ingenting att rapportera. En samarbetsgrupp har

bildats, och denna kommer under hand att starta ett flertal arbetsgrupper, och de anställdas representanter kommer givetvis att både aktiveras och hållas informerade om vad som här kommer att hända. I vår styrelse sitter ju dessutom som bekant representanter för samtliga grupper av de anställda inom bolaget.

Det är ännu för tidigt att kunna säga någonting definitivt om hur vi resultatmässigt kommer att klara 1973, men alla prognoser hittills pekar på att vi som vanligt kommer att nå våra uppsatta mål och inför julen kan vi således se fram emot ett årsresultat med en viss optimism.

Jag vill nu passa på att tacka alla medarbetare på Bahco Ventilation för ett väl genomfört år och önska god jul och ett gott nytt år.

Ingen energikris... fortsatt att slösa

Även denna Jul kommer vi säkert att tillföra vår kropp en hel del godsaker, som omvandlas till energi om vi så vill. Och varför skulle vi inte vilja använda energin till härliga kroppsövningar i skog och mark. Slösa på bara och må mycket bättre. Det finns ingen god hälsa utan egna initiativ och sköter man sin friskvård rätt slipper man kanske sjukvård. All oförbrukad energi i kroppen lägger sig dessutom som små dystra kilogram på fel ställe. Det bästa bantningsmedlet är en spegel, där man i helfigur kan betrakta sig själv en gång om

dagen t ex när man kliver upp på morgonen.

— Och som mandeln i gröten, lägg av rökningen! Det är fortfarande lika skadligt att röka och nu kallar vi inte längre den fruktade sjukdomen för lungcancer — det bör heta cigarettcancer. Många på företaget har lagt av sin rökning — utan följsjukdomar och mår bra. Varför inte bli en av dem? Till sist ett förslag till matsalkommiten: sätt upp några skyltar på vissa bord i vår matsal. På dessa bör det stå tydligt och trevligt: "Vid detta bord röker vi inte!" —

Bygghälsan

Våra förhandlingar med Bygghälsan angående deltagande i någon form för vår montageavdelning har fortskridit normalt, men tyvärr något långsammare än som kunnat förutses. Orsaken är att det har varit svårt att få deras mobila enheter — bussarna — att fungera enligt våra målsättningar när det gäller företagshälsovård. Vi är ju helt beroende av Bygghälsans schema i detta fall och det stämmer inte alltid med våra intentioner. På något sätt skall vi dock lösa dessa problem och skulle vi inte lyckas, finns alternativa planer utarbetade.

Sten Ericson

Tjänsteresa -en förmån eller..?

Om tjänsteresor inte ingår i **Din** vardag har Du förmodligen fel uppfattning om vad det innebär. Du har nog en bild av glada gossar som flyger och far på företagets bekostnad och som vid jämna mellanrum äter och roar sig av hjärtans lust utan att behöva betala själva – och som dessutom har bra betalt. Ack om det vore så.

Första tjänsteresan är säkert ett äventyr för alla. Noggrann planering, omsorgsfull packning av reservnäsdukar för en hel influensaepidemi, underkläder för salmonelladito och diverse pryglar för en mindre armé. Allt för en natts bortavaro.

Andra resan är fortfarande en spännande upplevelse och förberedelserna står inte den första långt efter.

Tredje resan. En viss världsvan inställning börjar gro. Känslan att vara ute som företagets ambassadör håller självförtroendet på hög nivå.

Redan fjärde gången har antalet näsdukar minskat då man kommit på att allt man har med sig får man bära på hit och dit. Allt som behövs vid s k oförutsedda händelser men som kan köpas lämnas obönhörligen hemma.

Femte och följande resor är rutin även om en och annan resa avviker från de andra.

Beträffande lönenivåer måste man konstatera att en tjänsteman anställs för att fullgöra ett visst arbete och ingår tjänsteresor för detta arbetes fullgörande är anställningsvillkoren att exempelvis övertidsersättning ej utgår. Då tjänsteresor ofta resulterar i sammanträffande på annan ort med personer som har normal arbetstid och då restid i regel är improduktiv förlägges resorna före och efter normal arbetstid.

Ett morgonsammanträffande med en kund på avlägsen ort (finns gott om norr Dalälven) medför avresa på eftermiddagen dagen före och inkvartering på ett garanterat tråkigt hotellrum. För att slå ihjäl några timmar tills det är dags att sova konstaterar man med hjälp av ortspressen att förutsättningen för biobesök är ett brinnande porr- eller pang-pangintresse. Det tyvärr allt för ofta enda alternativet blir restaurangen med dess risker för leverns vigo. Nattsömnen varierar men de flesta störs av ovana ljud, ovan madrass och felaktig rumstemperatur. Om några tim-

mar normal arbetstid återstår efter det planlagda besöket utnyttjas dessa till andra kontakter och först efter arbetstidens slut påbörjas hemresan. Denna enda arbetsdag medför alltså många timmars bortavaro hemifrån. Vid lönejämförelser bör man kanske oftare än vad som vanligen sker se litet på hur många arbetstimmar som ligger bakom inkomstsiffran. Timlönen efter skatt skiljer säkert förvånansvärt litet inom företaget.

Men en resa kan bli ett äventyr även utan renar på motorhuven, snöstormar eller blixthalka.

Nyligen skulle undertecknad göra en enkel förflyttning från Eskilstuna till Östersund. Tidtabellen var tåg 15.20 från E-tuna med ankomst Stockholm 17.20 och flyg från Bromma 19.25 med ankomst Östersund 21.15.

Efter planenlig ankomst till Stockholm C meddelade magen påtagligt att det var matdags men först en stunds flanerande och inköp av någon liten pryl till bamen från den stora staden. Åhlens skulle gynnas men vid betalningen – ve och fasa – ingen plånbok!

Febril tankeverksamhet – när–var–hur? Kanske tappad på tåget då kavajen fått ligga på sätet bredvid i sensommarvärmen. Snabb förflyttning till Centralen, kanske tåget stod kvar. Skyltarna meddelar att tåg till E-tuna avgår om två minuter. Språngmarsch ut på perrongen och in i vagnen. Snabb undersökning av aktuellt säte på händer och knän. Något förvånade miner på passagerarna som plötsligt får se en karl krypa omkring på golvet. Ingen plånbok. Men kavajen på armen i E-tuna! Kan den ha glidit ur där? Telefon till stationen i E-tuna ger positivt resultat. Plånboken hittad t o m med pengar i.

Skönt – alla problem ur världen.

Inte riktigt alla förstås. Det kostar 5 kronor att åka buss från Centralen till Bromma och i kavajfickan återstår efter telefonerandet endast kronor 2. Men med checkblocket i behåll bör även detta klaras, tyvärr har dock klockan passerat 18.00 och bankerna har stängt. I vänthallen på Stockholm C finns ett växlingskontor, visserligen med ett stort plakat att man inte löser in svenska checkar men en stunds övertalning av damen bakom disken resulterar i ett

Åhlens skulle gynnas men vid betalningen –ve och fasa–ingen plånbok!

storstilat löfte att få lämna en svensk check på kronor 5. Mot legitimation – som finns i plånboken i E-tuna. Utan leg. inga pengar.

Hinner man gå från centrala Stockholm till Bromma på en timme – knappast. Kan man be radiopolisen om skjuts? Ska man ta en taxi och ställa chauffören inför fullbordat faktum – check utan leg?

Men – finns det inte småpengar i ytterrocken i väskan. Brommaresan är räddad. Nu återstår bara problemet att lösa flygbiljetten på Bromma utan leg.

Med friskt mod fram till biljettluckan för att lösa telefonbeställd enkel Östersund 19.25. Ingen biljett finns. Varken under bokstaven Y, I, E eller, efter noggrann undersökning, i hela registret. OK då får man väl köpa en obeställd biljett. Damen trycker på knappar som lär stå i förbindelse med bokningsdatamaskinen i Köpenhamn. Resultatet blir en ilsket blinkande röd lampa – planet är fullbokat.

Något påstridigt framhåller man att biljetten är telefonbeställd dagen före av sekreteraren från Enköping som fått veta att byte av plan måste ske i Sundsvall med exakta tidsuppgifter. Damen finner det rimligt att biljetten verkligen är beställd men för att kunna lösa problemet måste hon veta vid vilket LIN-kontor beställningen är gjord.

Man släpar all sin packning till telefonautomaterna för att ringa upp sekreteraren och få besked. Telefonkataloger är ett bra hjälpmedel men att söka en kvinna vars man man inte vet namnet på det går bara inte. (Vet Du att man får betala reklamskatt om man vill ha hustruns namn i katalogen?) Alltså först ett samtal till sekreterarens chef och med något panikartad brådska förklara varför man absolut vill tala med hans sekreterare denna tid på dygnet. Man får telefonnumret men nu är givetvis 25-öringarna slut. Nytt släpande av packningen till biljettkassan för växling. Nej 25-öringar har man inte, bara

enkronor. Den tidigare upphittade pengagruvan börjar sina betänkligt. 50 öre – 60 – 70 – 80 – 85 – 90 – 95 samt allra sista 5-öringen blir tillräckligt för en enkrona men sen får man se upp med hundarna. Tillbaka till telefonen med kronan, packning och telefonnummer. Sekreteraren meddelar att tyvärr var det inte hon personligen som beställt biljetten utan hotellvärdinnan så var den beställdes kunde hon inte med säkerhet säga. Några ytterligare telefonsamtal var omöjliga av ekonomiska orsaker. Tio minuter till avgång för sista förbindelsen hem, utan ett ruttet öre, fullbokat plan, med ett utan legitimation värdelöst checkhäfte, hungrig och kaffe-törstig och inte en enda person man känner.

Goda råd började bli dyra.

Ett sista försök i biljettkassan utan resultat. Frenetisk tankeverksamhet – känner man ingen i LIN – jo NN arbetar nu på Bromma efter ett förflutet i Sundsvall och Östersund, är han möjligen anträffbar blir sista frågan i biljettkassan. Nej han slutar kl 17.00 men det lyser i hans rum så är det inte städning kanske han jobbar över.

Fem minuter kvar till avgång – spräng till NN:s rum. Han håller just på att plocka ihop för att gå hem och får en andfädd summering av läget, avslutad med en stillsam bön om hjälp. NN lyfter lokaltelefonen och alla dörrar öppnas för att uttrycka fortsättningen bildligt. Det är bara att hämta passersedel, inte biljett alltså, utan den lapp man lämnar vid utgången på väg till planet. Biljetten får jag lösa i Östersund. Plötsligt kan man förflytta sig från Bromma till Östersund utan pengar, utan bokning, utan biljett och utan legitimation.

Visserligen hungrig och kaffe-törstig men lyckligt ombord på planet går fortsättningen utan störningar med en djupt känd tacksamhetens tanke till NN vars namn måste förbli min lilla guldgruva vid eventuellt framtida flygproblem.

Även detta var en tjänsteresa.

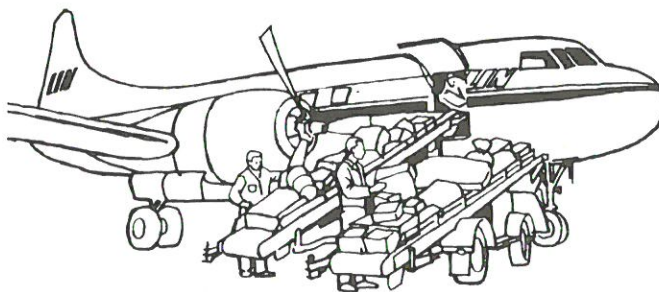
En annan historia

Byns äldste fyller 90 och sitter och tänker tillbaka på sin 80-årsdag.

– Jag minns hur varmt och soligt det var den dan när vi satt där ute i den grönskande bersån . . .

– Men snälla farbror, sa prästen, farbror fyller ju i december. Det var ju snö och vinter när farbror fyllde 80.

– Jaså, sa gubben, då var det väl när jag fyllde 75 då.

Curt Ydstäl

Fyrtio år i ventilationsbranschen, tjugoeett år som patentingenjör.

I höstas avgick ingenjör Gunnar Wikström med pension. En del uppgifter på konsultativ basis har han haft kvar även efter sin avgång. Bland annat satte sig Gunnar, eller "Patentvicke" som han alltid kommer att kallas i Bahcos historia, att minnas sin långa bana inom ventilationsbranschen.

Via Svenska Fläktfabriken, där han började 1934, och Ingenjörfirman Ventilator kom han 1944 till Bahco. Fläktverkstädernas produkter var vid den tiden inte särskilt moderna. Man hade under många år mer ägnat sig åt specialprodukter än allmän ventilationsteknik. Mest kända apparater var Erik Linder Roths gasreningsfilter och Styréns befuktningssaggregat BCQ, föregångaren till dagens bastutillverkning.

1952 började Gunnar Wikström att syssla med patentfrågor. Till att börja med bara för ventilationsområdet men innan årets slut även för verktygssidan. Så här berättar Gunnar Wikström:

"Övertagandet var till en början rätt betungande då jag på kort tid måste lära in vad som kallas "teknikens ståndpunkt" inom en för mig helt ny bransch. Primus kom in i bilden 1958 och så småningom hade jag mina klienter spridda över Mellansverige, förutom Enköping i Stockholm, Flen, Eskilstuna, Hagfors och Lindsberg. Att lära in Primus-området var enklare då jag nu hade större rutin. Vårre var ett gästspel på Bahco-Erenco som under sin sista tid arbetade med avancerad hydraulik. Jag kan icke minnas att arbetet resulterade i några patentansökningar, men däremot utfördes ett antal svåra undersökningar och bedömningar inom ett synnerligen besvärligt område.

Patentarbetet kan uppdelas i tre huvudavdelningar, nämligen ansökningar, invändningar mot andras ansökningar, bevakning och undersökningar, alla lika viktiga.

Ansökningarna avser, populärt sagt, att skydda egna ideer från efterapningar. De är emellertid minst lika värdefulla för att utestänga andra även från utföranden som man själv ej för tillfället bearbetar eller utnyttjar.

Antalet under en viss period inlämnade ansökningar vid ett företag utgör ett mått på den tekniska aktiviteten. Av gammalt har man ansett att lågkonjunktur skall motsvaras av många ansökningar, svårigheten att sälja kräver ökad anspänning och anpassning till kundens önskemål, vilket framtvänger nya lösningar. Omvänt skulle högkonjunktur motsvaras av en avmattning i uppfinnarverksamheten. Numera stämmer icke detta, troligen därför att det blivit för

långt mellan de olika avdelningarna inom företagen.

Vid Bahco som helhet har antalet svenska patentansökningar varit nära konstant under en 15-årsperiod. Vid de skilda enheterna har det däremot förekommit variationer, vilka dock varit så tidsförskjutna att de tagit ut varandra. Ser vi enbart på Bahco Ventilation har under åren 1958–1972 genomsnittet varit 20–22 st per år med sämsta resultat 10 och bästa 32 st. Dessa 22 ansökningar kan ses mot bakgrunden av att 17000–18000 patentansökningar in-

"Patentvicke mottager blommor av Eskil Sjödin vid avgångsceremonien.

lämnas här i landet och att av dessa ungefär 4500 har svenska sökande medan resten emanerar från utlandet. Antalet sökande är emellertid stort och det kan nämnas att vi 1971 låg på 7:e och 1972 på 17:e plats bland svenska sökande.

Att här räkna upp olika ansökningsobjekt skulle vara till föga glädje och bli alltför omfattande. Ansökningarna har i huvudsak gått parallellt med utvecklingen av de olika produkterna och vi har i allmänhet fått ett tillfredsställande patentskydd för dessa. Verknings-

graden har varit, enligt statistik för en 15-årsperiod, omkring 75% d v s att patent blivit beviljade på 75% av de inlämnade ansökningarna. Genomsnittet har för ansökningar med svenska sökande legat under 50% och bjässen på området, ASEA, uppger sig nöjda med 60%. Orsaken till vårt goda resultat är naturligtvis god branschkunskap och dessutom en utvecklad ansökningsmetodik. Jag vill avsluta detta avsnitt med att återge en episod från 1953 eller 1954. Varje patentansökan kräver undertecknande av registrerade firmatecknare och dylika fanns på den tiden endast på huvudkontoret i Stockholm. Vid ett besök där i ett dylikt ärende fanns icke två firmatecknare på den vanligen utnyttjade nivån tillstades, varför jag var tvungen att besvara VD som tecknade ensam. Det var i och för sig ingenting märkvärdigt eller alltför ovanligt med det. Men den gången, sedan han läskat namnteckningen och ställt tillbaka pennan i stället, såg högst densamme forskande på mig och uttalade: "Säg, ingenjör Wikström, det där med fläktar, är det någonting att hålla på med, egentligen?" Och det råder ej något tvivel om att det funnits perioder när ledningen haft skäl till en viss tveksamhet.

Invändningar mot av andra gjorda ansökningar kan göras sedan Patentverket godkänt till s k utläggning av desamma. Anledningen till en invändning kan vara att ett företag riskerar att göra intrång om patent blir beviljat eller ser ett dylikt som hinder för den egna utvecklingen. Men även rent allmänt är det så att verksamhetsfältet ej är större än att det bör hållas i möjligaste mån fritt från det ogräs som av andra innehavda patent utgör. Svårigheten för patentingenjören ligger här oftast i att internt få den hjälp att framskaffa nyhets-hindrande materiel som han är i behov av.

Bland de invändningsärenden som jag handlagt finns ett par som jag ej kan underlåta att relatera.

Det första är Fläktfabrikens s k kontroll-ventilation. Denna ansökan inlämnades 1942 med ANA Andersson, sedermera Axlander, angiven som uppfinnare.

Ärendet utlades 1949 och invändnings-ärendet var alltså påbörjat när jag tillträdde patentjobbet. Trots alla ansträngningar godkände Patentverkets lägre instans ansökan till patent varöver vi naturligtvis inlämnade besvär. I Besvärsavdelningen fortsattes bekämpningen med alla tillåtna, och även andra icke uttalat otillåtta, medel och när behandlande ledamoten i Besvärsavdelningen, Lövmark privat ringde upp vårt ombud och omtalade att han funnit sig tvingad att bevilja patentet återstod endast tre dagar av dettas 17-åriga giltighetstid.

Den vanligaste orsaken till en undersökning är att företaget fått ett erbjudande utifrån att överta rätten i en eller annan form till ett patent eller en patentansökan och vill ha en bedömning av vad som brukar kallas patentets "styrka" respektive förutsättningarna för att patent skall bli beviljat om objektet är en patentansökan. Dylika bedömningar är naturligtvis ansvarsfyllda. För patentmannen är det enklast om han kan meddela att han hittat äldre patent som är så närliggande att det erbjudna framstår som mer eller mindre värdelöst, man själv eller någon annan kan m a o göra nästan likadant utan att göra intrång.

Inom parentes sagt torde detta vara det billigaste sättet att motivera ett avböjande av ett erbjudande.

Men många gånger kan det vara omöjligt att finna några sådana s k dräpare och det kan vara fråga om ett objekt som företaget är intresserat av, N.B. om man kan få ett patent som ger ensamrätt.

I detta läge kan naturligtvis patentmannen icke uttala sig positivt om patentets styrka respektive ansökningens chanser att gå till patent. Att han icke kunnat finna något nyhetsskadligt material betyder ju icke att sådant ej trots allt kan finnas bland de omkring 12 miljoner patentskrifter som finns.

En annan orsak till startandet av en undersökning som rätt ofta förekommer är frågan: "Kan vi sälja den här produkten på den eller den marknaden utan att göra intrång i det patent som dom har?", ibland t o m "i något främmande patent?". Undersökningar av detta slag kan bli mycket besvärliga, speciellt som det ofta är fråga om andra länder med annan praxis vid bedömningen.

Här måste man ibland anlita expertis i respektive land, vilket ej är billigt. Speciellt avskräckande var dock ett fall där jag var tvungen att be firmans affärsjurister undersöka hur en amerikansk domstol kunde förväntas se på ett visst fall. De tillskrev en kollega däröver och svaret kom efter en månad i form av tre maskinskrivna A4-sidor. Det är något visst med amerikanskt ju-

ristspråk och skrivelsen gav möjlighet till minst två helt skilda tolkningar. Och den kostade 8000:-. Lyckligtvis hade saken under tiden förlorat sin aktualitet.

En typ av undersökning som patentavdelningen ej kan åtaga sig är när någon frågar hur han skall göra för att kringgå ett främmande patent, något skall väl andra göra också.

Jag erinrar mig dock ett fall när jag gjorde avsteg från denna princip. En, av rösten att döma ung, man ringde och presenterade sig som Fläktfabrikens expert på luftdörrar och talade om att han sett Bahcos patent på området: "Såvitt jag

kan se går det inte att göra på något annat förnuftigt sätt. Jag skulle vilja veta hur jag skall bära mig åt för att inte göra intrång". Jag fick tillfälle till en försvunt fråga om han inte ringt fel, skulle han inte ha talat med Fläktfabrikens patentingenjör, Brandrup-Wogussen, istället? "Det har jag redan gjort, men han kan bara tala om vad jag inte får göra". Svaret blev ett råd att han skulle ta kontakt med sin tekniske chef och föreslå att denne i sin tur diskuterade ett licensavtal med någon på samma nivå på Bahco men att jag förutsåg att bemötandet skulle bli tämligen kall-sinnigt på båda hållen.

Rapport från ett storbygge.

Sundsvalls sjukhus, november -73

Pågående aktiviteter

Montaget pågår inom mottagningsdelarna samt inom akutvårdsdelen. I den del där servicedel 09 lungmedicinavdelningen och datacentralen ligger är anläggningen igångkörd och intrimmad. Inreglering pågår också i vårdbyggnaden, där en ventilationsgrupp är igångkörd. För inregleringen har Hans Ahlin från Enköping ansvaret på plats och som servicetekniker fungerar Anders Arenroth.

Kommande aktiviteter

Under januari -74 startar vi montaget i den del, där operationsavdelningarna finns. Montaget där kommer att utföras under näst intill sterila betingelser. Alla produkter, som ska monteras, ska vara trivättade och dammtätt emballerade, och montageplatsen kommer att avskämmas och sättas under övertryck med hjälp av byggtorkar. Dessutom måste dammv sugning ordnas på slagbormmaskinerna.

Barnkliniken påbörjas också under januari. Där finns bl a det största sammanhängande fläktrummet inom anläggningen, ca 1200 m² DAB-väggar på 450 m² golvyta. Under våren får vi en upptrappning, som varar fram till årsskiftet 74/75. Då startar nämligen montaget i stort sett samtidigt inom tre byggnader, rehabiliteringsklinik, infektionsklinik och produktionskök. Denna senare del har tillkommit under sommaren och ligger alltså utanför det ursprungliga åtagandet.

Summering

Vi har nu utfört mer än halva entreprenaden (60-70%) och bl a installerat ca 50.000 m² rektangulära kanaler, 50.000 m spirokanaler och 12.000 m² fläktrumsväggar i plåt.

Utförda aktiviteter har haft god överensstämmelse med prognoser. Avstämning sker två gånger om året och hittills ligger vi rätt. De jobb, som återstår, är av samma karaktär som de utförda och därför tror vi att vi ska kunna slutföra åtagandet med gott resultat.

Stororder till Bahco i Belgien

Vårt belgiska dotterföretag tog för en tid sedan hem en stororder på ungefär 5,5 milj. kronor. Ordern avser en luftbehandlingsanläggning till IBM:s Education center for Europe som håller på att uppföras i Bryssel. Detta utbildningscenter omfattar sammanlagt 11 olika byggnader med en total byggvolym på 144000 m³. Luftmängden som skall fö-

ras genom detta byggnadskomplex är 1380000 m³/tim (nästan i samma klass som Sundsvalls Sjukhus). Det går naturligtvis åt en hel del kanaler för att distribuera luften i denna byggnad och alla beräkningar av dessa sker på vår dator i Enköping.

Chef för företaget i Belgien är Eric Julin. Han var med redan vid starten 1951

och sedan 1956 har han fungerat som chef där. Eric började redan som tonåring vid Bahco och torde nu med sina 34 år i företagets tjänst kunna räknas till veteranerna. Vid företaget finns ett drygt 100-tal medarbetare med ett 80-tal på verkstadsidan och ett 30-tal på kontorssidan. Här följer en presentation av några av dem.

1. Eric Julin
2. Dir.sekr. D. Offermans, som ordnar allt för våra utländska gäster
Sekretariatet
3. Fr v M. Focquet, G. Lezin, D. Offermans
Anläggningsavdelningen
4. J.P. Rosmane, ansvarig bl a för det stora IBM-bygget
Anläggningsavdelningens egna förslag och program
5. J.J. Lejeune
6. J.P. Goudaillier

- Ritkontoret
7. Mr. J. Vanderschaeghe, ritkontorets "ordningssinne"
8. M. Donnay
8. Fr.v M. Donnay, Ph. Struvay, A. Beaupain, J. Vandermeeren, P. Wattier, J. Vranken
9. J. Demacq
10. Kamrer M. Viseur, medarbetare sedan starten 1951
Bokföringen
11. M. Viseurs medhjälpare:
M. De Wandeler, Mme Beckers, Mme Massart, M. Serste

12. Cai Millner, chef på tekniska avdelningen med sedan starten 1951
13. Verkstadens alltid leende ledare Åke Gillström, med sedan 1951
14. Lagerförman J. Siguet
15. Verkmästare A. Fontaine
16. Driss Kotbi, Marocko
17. Cataldo Lamarca, Italien
18. Ricardo Conchuela, Spanien, sköter målningen och är även portvakt

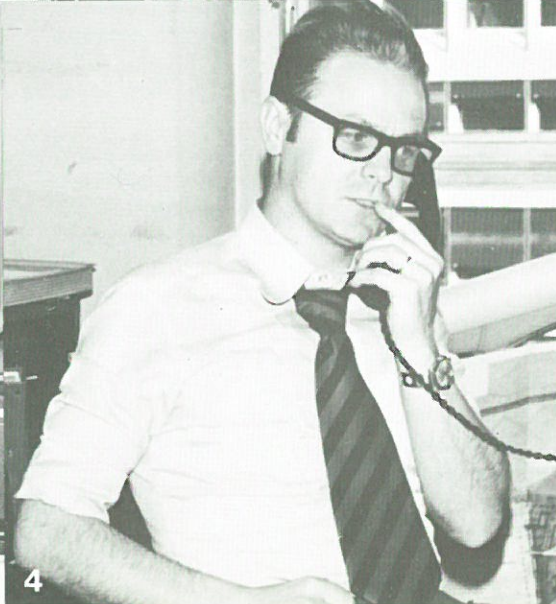
1

2

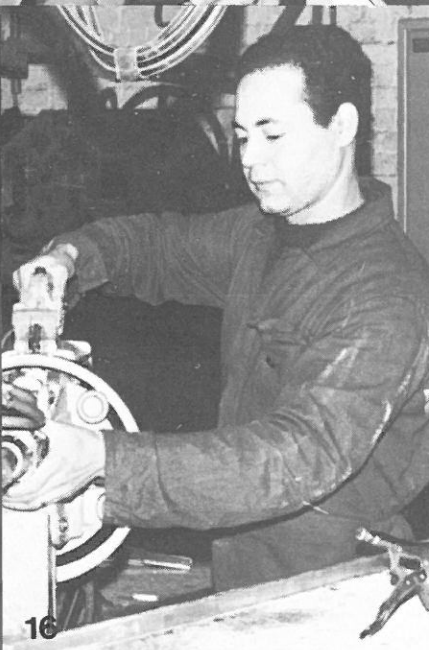
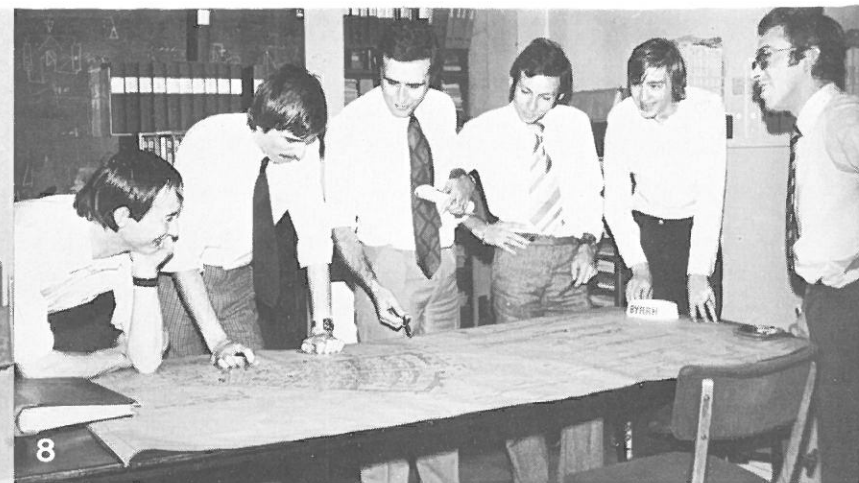
3

4

5

Info '73

"I vår långsiktiga plan för hela vår verksamhet finns ett klart och genomgående tema, nämligen vikten av att vår export skall fungera nu och i framtiden", säger Gunnar Tengdahl som var "generalsekreterare" för den konferens för utlandsbolagschefer som avhölls den 4 oktober i Enköping. Exportverksamhetens betydelse understrykes av det uttalande som Gunnar Hybinette gjorde i samband med konferensen, att inom fem år skall mer än hälften av vår produktion exporteras.

Detta kan sägas vara bakgrunden till de konferenser som hålls med våra utlandsbolagschefer i regel två gånger om året. Temat för höstens konferens var Info 73 och hela programmet denna gång avsåg att ge information inom olika ämnesområden från Enköping.

Cheferna för samtliga bolag utom det holländska (på grund av sjukdom) deltog och enligt samstämmiga uppgifter nåddes målsättningen med konferensen.

Fr. v. Sigge Bressler, Karl Helm, Göran Norlander, Claude Vaude, Björn Möller, Göran Englesson, Kurt Jonsson, Staffan Nilsson, Gunnar Hybinette

Gunnar Winkvist, Gösta Sundin, Hans Wulff, Berndt Gustavson, Jörgen Rasmussen, Fritz Lekander, Bengt-Arne Malmström, Helge Enberg, Erik Julin.

Moderna montagemetoder på 36 meters höjd

Bilden visar montagearbetet för ventilationsanläggningen till den 36 m höga svetshallen vid Lindö Værft. Montaget

genomfördes med hjälp av helikopter och de 22 takhuvorna monterades på 4 timmar.

Mecman-nytt

Per Jonsson, tidigare anställd vid Bahco Ventilation, har utnämnts till överingen-

jör och produktionschef i AB Mecman för verkstäderna i Vagnhärad och Älvsjö.

Per Jonsson

Föredömligt ingripande

Fredagen den 16 november 1973 fattade formvirke eld i distributionskanalen och glöd föll genom ett upptaget hål ned i lagret.

En sjarvig underentreprenör hade underlåtit att följa gällande brandföreskrifter i arbete med gasskäming. Genom rådigt

ingripande av väktare Leif Johansson, som vid kl 19.45 upptäckte eldhärden på sin rond kunde elden släckas innan några skador uppstått. Leif Johanssons beteende i samband med eldens bekämpande var föredömligt.

Fr. v. Eskil Sjödin, Leif Johansson, Gunnar Winkvist och Åke Nilsson.

Bad och bastu i Ostermans marmorhallar

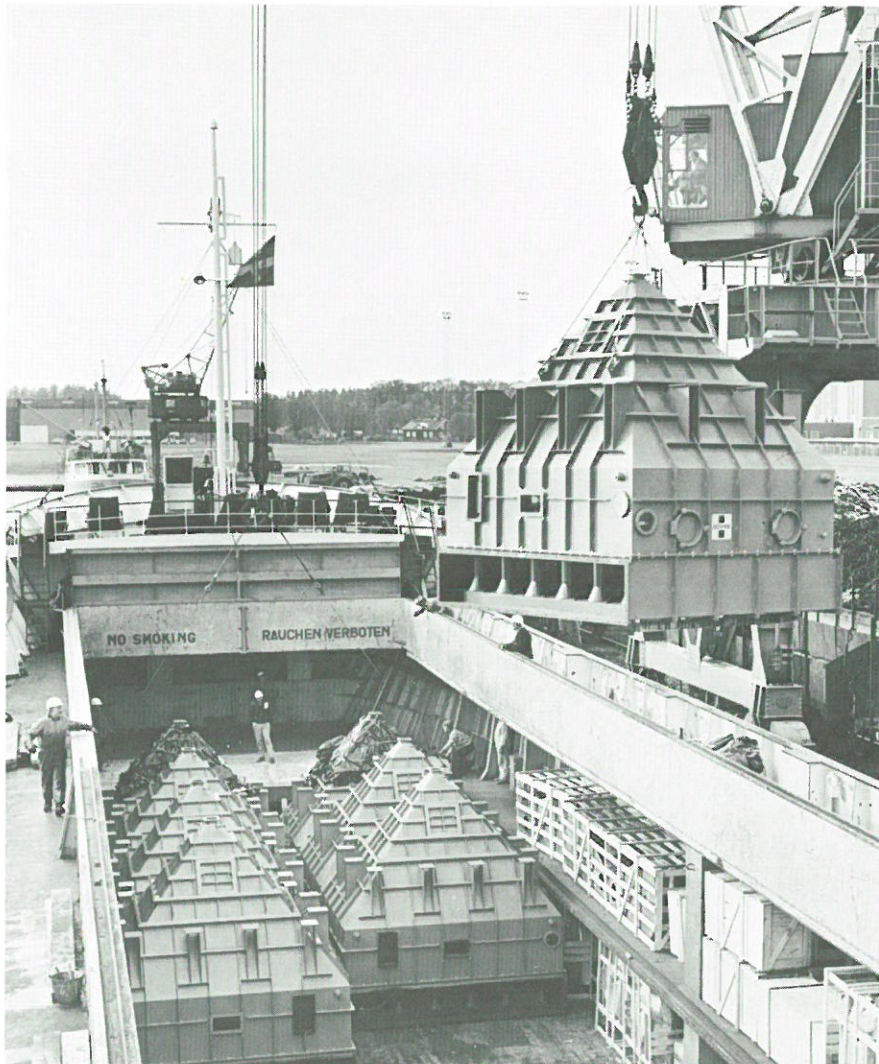
Vartannat år återkommer en specialmässa för badrum och bastu där nya idéer inom området presenteras. I november i år hölls den tredje mässan. Avdelning R hade en stor monter där man visade årets försäljningssuccé – Bahco Nya Duschkabin, bastuaggregat och tillbehör. Mässan var välbesökt och många nya kundkontakter etablerades. På bilden demonstrerar Tomas Odeheim duschkabinen för en intresserad kund.

2200 m³ last med M/S Tropic

Från Västerås hamn gick en kaskadskrubberleverans i mitten av oktober till ett varv i Belfast på Nordirland. Byggnadsarbetet har dock blivit försenat och in-

stallation av skrubberanläggningen påbörjas i början av 1974. Dakapo har i ett tidigare nummer informerat om denna order.

Lastning av kaskadskrubberanläggningen

Licensmöte för SO₂ - skrubbern

För att informera om de senaste utvecklingsfarenheterna för Bahco SO₂-skrubber och utbyta driftserfarenheter mellan svenska och japanska anläggningar, anordnades under vecka 44 ett licensmöte med våra licenstagare för SO₂-skrubbern.

I Japan representeras vi av Marubeni Corporation, som samarbetar med det japanska företaget Tsukishima och i Amerika representeras vi av Research Cottrell. Ja-

panerna representerades av Mr Misao Igarashi, som berättade om de åtta anläggningar man f n har i drift.

Amerikanarna representerades av Mr Joseph G Stites Jr och Mr Richard S Atkins. Dessa båda herrar berättade om att man f n höll på att projektera sin första anläggning, som kommer att installeras hos American Air Force, Lockbourne.

Bo Ferm, Bo Holmberg, Ingemar Kärvegård, Lennart Smitt och herr Igarashi.

Englandsbesök

Under oktober månad hade man på avd. K besök av ett antal konsulter från England och Irland. De var här under 2 1/2

dagar och besökte bl.a. anläggningar i Stockholm och Enköping.

På bilden syns från vänster Owe Ceder, Bryan Moul (ny chef för vårt dotterbolag i England) 4:e fr. v. är Goeff Reynolds (också från Englandsföretaget) och bakom honom Kjell Webrand. 2:a från höger är Lennart Höglund.

dagens skyddsruta

Små sår och Använd gärna våra förbandslådor ute på arbetsplatsen eller kom till läkarcentralen vid blesyrer. Risken för infektion minskar då och obehagen blir mindre. "Röda strimmor" betyder inte allmän blodförgiftning utan endast en lokal reaktion från lymfkärl, som tagit hand om en uppkommen infektion. Strimmorna för-

svinner av sig själv oftast men fordrar i bland en enkel behandling mestadels utan penicillin och sulfa. Vid brännskador avkyles den skadade kroppsdel omedelbart och tillräckligt länge /10-15 min./. Däremot skall man inte använda salvor och dylikt primärt. Den fortsatta behandlingen sker därefter på läkarcentralen.

Dakapo gratulerar

Pension

Henry Lydh 28.1

50 år

Ulf Brangfelt 26.12
Allan Helminen 26.2

Lösning till "en svårknäckt nöt" från Dakapos julbilaga

De tre församlingsborna har åldern a, b och c år. Klockaren har åldern d år. Enligt problemet skall följande då vara uppfyllt.

$$a+b+c=2d$$

$$a \cdot b \cdot c=2450$$

2450 kan faktor-uppdelas enligt följande

$$2450 = 1 \cdot 2 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 7 \cdot 7$$

Tänkbara kombinationen på de tre församlingsbornas åldrar blir:

a	b	c	= 2 d
1	2	1225	1228
1	5	490	496
1	7	350	358
1	10	245	256
1	25	98	124
1	50	49	100
2	5	245	252
2	25	49	76
2	35	35	72
5	5	98	108
5	7	70	82
5	10	49	64
7	7	50	64
7	10	35	52
7	14	25	46

Eftersom klockaren ej kunde lösa problemet efter den första informationen måste han vara 32 år. Hade han varit av annan ålder hade han löst problemet enkelt, eftersom alla andra kombinationer ger en entydig lösning! Klockaren är alltså 32 år och de två olika lösningarna han har i huvudet är

a	b	c
5	10	49
7	7	50

När klockaren får informationen att prästen är äldst löser han problemet. Prästen kan inte vara äldre än 50 år för då finns fortfarande två lösningar. Han kan heller inte vara yngre än 50 år för då är han inte äldst och ingen lösning existerar. Prästen måste därför vara 50 år och lösningen till problemet blir: De tre församlingsborna är 5, 10 respektive 49 år, klockaren 32 år och prästen 50 år.

Eftersom klockaren löser problemet då han får informationen att prästen är äldst, måste klockaren veta att prästen är 50 år. Om prästen hade varit 51 år hade klockaren inte kunnat löst problemet för då finns ju två lösningar.

Så här tyckte några personer i nya B-verkstaden om sin arbetsplats.

Dakapo har frågat några i den nya B-verkstaden vad de tyckte om sin arbetsplats. Intervjun gjordes en dryg månad efter invigningen och tydligt var att man vid den tidpunkten ännu inte hunnit göra alla nödvändiga injusteringar för att saker och ting skulle fungera på bästa sätt.

Reijo Marjoniemi

Håkan Wilén

Reijo Marjoniemi, kompaktcelfilter
Lokalen är visserligen ny och fin men det är mycket som inte blivit som vi önskat.

Om man ser till min egen arbetsplats så drar det värre här än i den gamla verkstaden när porten öppnas och när det snöar blåser snön långt in i verkstaden. Dessutom är riktplattorna på golvet betydligt sämre här än i den gamla verkstaden. Där hade man helgjutna plattor att arbeta på och nu har man istället I-balkar som är mycket sämre att hålla till och jobba på och dessutom är de inte jordade. Men den största missen är nog att man inte har någon gasledning i taket så när man nu ska svetsa får man först springa och leta rätt på en gasbehållare innan man kan sätta igång. Och när man väl fått tag på en behållare händer det ofta att den är tom.

En annan stor miss anser jag det är att man saknar ordentliga riktbord vid arbetsplatserna. Nu får man istället hålla till på golvet och det är betydligt mer påfrestande för ryggen än om man hade ordentliga bord.

Om man vidare ser till belysningen så har nog den allmänna ljusnivån blivit bättre men när man t ex ska ritsa på

golvet så ger belysningen både två och tre skuggor av ens huvud på plåtstycket och det gör att det ofta blir svårt att se linjerna.

Beträffande lyftningsmöjligheterna har de blivit bättre på de flesta ställena men vi skulle behöva en till 16-tonstravers för att arbetet skulle flyta bättre.

Dessutom skulle jag vilja säga att det dammar någonting förbaskat av det här golvet, men det blir väl bättre bara man gått och spottat på det tillräckligt länge.

Jag anser dessutom att vi inte fått vara med och bestämma om våra arbetsplatser i önskad omfattning när det hela planerades.

Det är klart att det tar sin tid innan det blir någon ordning på det här och mycket återstår att göra innan det här kommer att fungera som det ska.

Håkan Wilén, gruppleddare för hjultillverkningen, förarbetsgruppen och plåtslageriet

Det enda som för oss är bättre här än i den gamla verkstaden är ljuset och den större takhöjden som tillåter en annan hantering av stora saker. Men i övrigt återstår en hel del att göra innan vi får det som vi vill ha det. Beträffande lyftanordningarna t ex, så är vi inte alls

Carl-Erik Jonsson

nöjda. Vi har inte fått de grejor vi ville ha. Som det nu är saknar vi helt lyft-hjälpmiddel vid den tunga svetsningen och vid den andra når inte lyften dit den borde. Om man sen ser till ljudnivån så har man nog totalt lyckats dämpa ljudet i verkstaden, men för oss har det blivit sämre, eftersom vi fått helt nya ljud in på knutarna. Vad gäller utformningen av den nya arbetsplatsen har vi visserligen fått vara med och lägga fram våra synpunkter men vi har inte fått det som vi velat. Layouten har inte blivit vad vi föreslagit.

Jag har bara kört en vecka som gruppleddare och hur det kommer att utforma sig i framtiden kan jag inte uttala mig om. Jag är ganska kritisk mot som det nu är men hoppas naturligtvis på en bättring framöver.

Carl-Erik Jonsson, svetsare

Har inte blivit riktigt van vid det nya ännu men har man hållit på ett tag är det klart att det blir bättre. Än så länge tar det längre tid att tillverka men det blir säkert en del ytterligare omflytt-

Ture Södergran

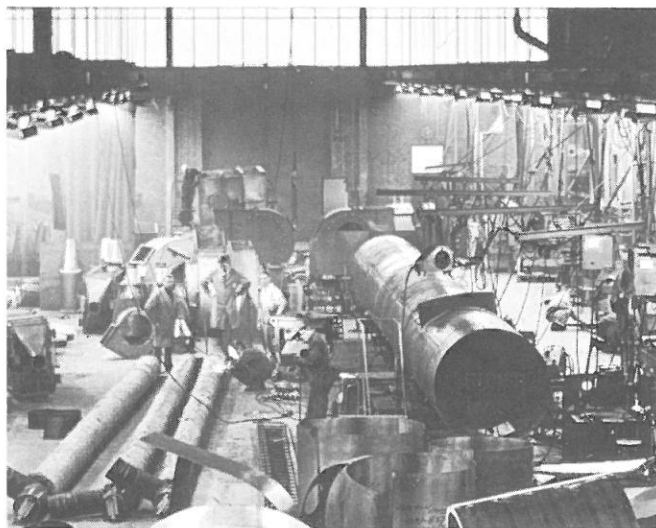
ningar innan man hittat den rätta modellen.

Om man ser till lokalen i stort tycker jag att det blivit mycket ljusare och finare och för min del har det också blivit lugnare, eftersom grovplåtslageriet är längre bort än det var i den gamla verkstaden. Sen har det naturligtvis gjort sitt till att man satt bullerdämpande mattor i taket. Det verkar också som att det blivit bättre med utsuget av svetsröken men det är för kort tid att säga någonting bestämt om den saken ännu. Får vi nu bara ett rum att sitta och fika i, som vi blivit lovade, så tror jag att det blir bra här.

Ture Södergran, sprutlackerare

Jag tycker att det är för trångt här i sprutlackeringsrummet och det är inte som det ska vara med utsuget. Bästa utsuget får man faktiskt om dörrarna står öppna, men de ska ju vara stängda när man lackerar. Något bättre har det visserligen blivit, eftersom man i den gamla verkstaden stod och målade fritt ute på golvet men riktigt nöjd är jag inte.

Det är riktigt att man aldrig skall vara nöjd, men

två bilder säger mer än tusen ord

Produktionschefens kommentar

Från Magrebs horisont

Från Dacapos vanligtvis välunderrättade medarbetare FTK-DNC/ANP.

Till att börja med betyder Magreb: Nordafrika. DNC/ANP betyder: Direction Nationale des Cooperative de l'Armée Nationale Populaire.

Sven-Rune Wiker jobbar på ECA

Algeriet är, märkte jag ganska snart, ett stort land. Dubbelt så stort som de nordiska länderna tillsammans, mest bestående av öken och ca 13 milj. algerier. Det måste vara problem med den exakta siffran, familjerna har i medeltal 7

När arbetet så medger kopplar vi av på det närbelägna fiket.

barn och landet har världens yngsta befolkning, 60% är under 21 år.

För att börja från början reste, efter inledande kontakter, Gunnar Lilja ner hit i slutet av juni i år. Sven-Rune Wiker i början av juli och jag i mitten av september, när Gunnar Lilja återvänt hem. Innan vi reste pumpade vi fruar, barn och oss själva fulla av alla tänkbara vacciner och förläste oss på förföriska turistbroschyrer om det underbara Algeriet. Konstaterade sedan att man trots allt drabbas av diverse magåkommor och att turistbroschyrerna som vanligt är betydligt överdrivna. Det "pittoreska" Casban i Alger t.ex. bör ej besökas utan en betryggande näsinfektion med hänsyn till stanken.

Varför är vi då här? Jo för att inom DNC/ANP tillsammans med inhemska förmågor plus diverse fransmän, spanjorer och öststatare projektera luftbehandlingsanläggningar till vilka Bahco förhoppningsvis skall leverera massor av produkter. Vi tillhör således armén dock utan uniform eller imponerande gradbe-teckningar. Undras om tjänstgöringen kan återopas när det efter hemkomst blir dags för repmånad? Inom DNC/ANP bygger man åt diverse ministerier och har dessutom fabriker för tillverkning av bl.a. kläder och skor åt armén. Den avdelning som vi jobbar inom har beteckningen ECA, Enterprise Conditionnement d'Air och denna avdelning har till uppgift att konstruera och leverera VVS-anläggningar inom de byggnader som uppförs i DNC/ANP's regi. ECA's budget för 1974 är 70 milj. Dinarer, 80 milj. Sv. Kr. Det finns alltså gott om arbetsuppgifter. Algeriet befinner sig i ett intensivt uppbyggnadsskede efter kriget 1954-1962. Stora delar av oljeinkomsterna satsas på i första hand utbildning och sjukvård. Behovet av luftbehandling, och då i första hand kyla ökar snabbt. Trots utetemperaturer på mellan +31 och +45 grader ritar man friskt in 100%-iga glasfasader. Detta bl.a. på grund av dåligt inflytande av diverse utländska arkitekter.

Hur går det att arbeta här? Man konstaterar att arbetslokalerna knappast uppfyller svenska krav. När detta skrivs börjar det att bli kallt om nätterna. På morgnarna när vi kommer till jobbet, som saknar uppvärmning, är det ca +12 grader och vi saknar tumvantarna. Kylan

Karl-Olov Berglund

är dock att föredra framför den lukt som sommartid kommer från den lilla "pittoreska" floden som knappt flyter utanför fönstret. Språket är ett problem. Vår franska är inte flytande och det officiella språket är arabiska, dock talar de flesta dessutom franska. Vi jobbar ungefär samma tider som i Sverige. Under Ramadan som nu har passerats, var arbetsdagen förkortad med hänsyn till att alla rättrogna ej fick äta, dricka eller röka mellan ca kl. 04 och 18.

Bostäder är ett problem. För oss bortskämda svenskar är acceptabla bostäder lyx och i det närmaste obefintliga. Wikers har problem med värmen, vi har problem med vatten. För fruarna innebär de dagliga inköpen massor av överraskningar. Priserna är låga speciellt för frukt och grönsaker, men tillgången är minst sagt ojämn. Det gäller att hamstra vad som för dagen råkar finnas. Alla varor som har drag av lyx t.ex. toalettpapper eller importerade varor är dyra.

På fritiden försöker vi naturligtvis att se så mycket som möjligt av Algeriet. Under en långhelg på fyra dagar innebär detta att vi hyrde en VW-buss och gjorde en 150-milatripp till öknen. Förutom den obligatoriska kamelridningen öste ungarna Saharasand i plastpåsar och mumsade på färska dadlar. Öknen är en verklig upplevelse med oändliga sanddyner, tystnad och befolkningen lever till synes opåverkade av turister och jet-plan. Oaserna bjuder på utmärkta hotell och vädret är helt pålitligt. Dock bör en nordbo undvika resor till öknen under juni-september då

temperaturen i skuggan ofta kommer upp kring +50 grader. I övrigt verkar badsäsongen för oss vara april-oktober, vilket är ca 3 månader mer än vad araberna anser acceptabelt.

Slutligen är trafiken i Alger värd några rader. Den består mest av att man kör överallt där det kanske finns plats. Alla kastar sig friskt in i alla lovande trafikstockningar vilt tutande och gestikulerande. Fotgängare verkar vara lovligt byte alla tider. Under Ramadan då alla dessutom var hungriga, törstiga och röksugna var resorna hem på kvällarna tämligen riskabla. Resultatet är att alla bilar är mer eller mindre demolerade och att omskolning av hemvändande Bahco-personal erfordras.

På väg till jobbet är trafiken på motorvägen livlig.

verkstadsnytt

Satsning på förebyggande skyddsåtgärder

Den 1.1.1974 gäller Arbetarskyddsstyrelsens (KAS) nya excenterpressanvisningar.

Vid framtagandet av dessa har en kommitté arbetat under KAS ledning. Kommittén har varit sammansatt av representanter för svenska presstillverkare och brukare. Bahco Ventilation har varit representerade genom Ove Eriksson, och vi har därför hela tiden varit väl informerade om vad som kunde väntas.

Ganska tidigt stod det klart för oss hur viktigt det är att alla ansvariga befattningshavare, som på olika sätt kommer i kontakt med pressningsarbete känner

till innehållet i anvisningarna och att alla tolkar dem på rätt sätt. Utbildning av sådan personal framstod snabbt som en stor uppgift. Vi kunde också dra den slutsatsen att våra pressar och skyddsanordningar i många avseenden inte skulle komma att uppfylla de nya, och i vissa avseenden, väsentligt skärpta kraven.

De nya anvisningarna blev först genomgångna av en 7-mannagrupp, där Ove Eriksson var självskrivnen ledamot. Varje punkt diskuterades och på det sättet klarades de praktiska följderna av anvisningarna.

Fyra arbetsgrupper tillsattes, nämligen:

- Ove Eriksson, Pekka Andersson och Jan-Erik Wesche, med uppdrag att fastställa vilka maskiner (av de gamla) som skall behållas, vilka åtgärder dessa måste genomgå för att uppfylla kraven o s v.
- Weine Hammarberg, Roland Axelsson och Lars Färnkvist, med uppdrag att utreda vad anvisningarna innebär för våra pressverktyg, både nya och gamla.
- Jan-Erik Wesche och Lars Johansson (skyddsombud i pressverkstaden) med uppdrag att granska "kringförhållandena" vid en pressarbetsplats.
- Åke Nilsson och Henry Dahlgren med uppdrag att lägga fram riktlinjer för utbildning av arbetsledare, uppsättare, verktygskonstruktörer m fl.

Dessutom uppdrogs åt Henry Proos att bevaka att pressamas underhållsrutiner anpassas till de nya reglerna.

Arbetet pågår för fullt i alla grupperna, och när detta läses har utbildningsdelen redan startat.

"Kursen" kommer att bestå av allmän genomgång av anvisningarna med samtliga berörda (75 personer), där de olika punkterna tolkas och förtydligas. Därefter går "verkstadspersonalen" igenom vissa praktiska synpunkter i en påbyggnadsdel som får karaktär av grupparbete. Samtidigt får verktygskonstruktörerna som grupparbete lösa konkreta verktygsproblem.

I den gemensamma delen deltar också ett antal människor från underhållsavdelningen, för att de skall få den allmänna kännedomen om anvisningarnas innebörd.

Det förefaller också som om det här initiativet är ganska unikt, i varje fall har vår förmodligen störste expert på arbetarskyddslagstiftning, f d överingenjören vid KAS, Hilding Starland, uttryckt sin förtjusning och sitt intresse för vårt arbete.

Det är vår förhoppning att denna insats väsentligt skall förbättra säkerheten vid pressningsarbete. Samtidigt kan vi konstatera att vi ligger i täten då det gäller förebyggande åtgärder.

utbildning

På produktionsavdelningen startade den 3.12 en utbildning i tillämpning av Arbetarskyddsstyrelsens nya excenterpressanvisningar som börjar träda i kraft den 1 januari 1974.

80 deltagare, uppsättare, arbetsledare, konstruktörer och reparatörer kommer

att studera excenterpressarnas konstruktion och arbetssätt samt skyddsanordningar för de som arbetar vid maskinerna.

Lärare: Åke Nilsson, Pekka Andersson, Roland Axelsson, Weine Hammarberg, Jan-Erik Wesche.

direkt från facket

Pensionsavgång inom STP-planen

LO-SAF har träffat överenskommelse om rätt till uppskuten pensionsavgång för anställda, som är födda i november eller december 1906 eller åren 1907-1911. Förbundet har med respektive avtalsmotparter träffat överenskommelse som innebär, att LO-SAF-uppgörelsen gäller för samtliga riksavtalsområden.

De bakomliggande motiven till denna uppgörelse är att de första åldersgrupperna som går i pension inte får full STP (särskild tilläggspension). Pensionsnivån utgör 50% av den inkomst de tidigare haft. Det är först för dem som är födda 1914, som full STP utgår, vilken då utgör 65% av pensionslönen.

Eftersom varken hustrubidrag eller bo-

stadsbidrag utgår före 67 års ålder, har förbundet ansett att pensionsnivån för de första grupperna är för låg och därför velat ge dem möjlighet till uppskjutet uttag, vilket senare kan ge en bättre kompensationsnivå.

Uppgörelsen innebär, att man för anställda, födda november-december 1906 eller åren 1907-1911, och som har en anställningstid på minst 5 år har rätt att påkalla förhandling om uppskjuten pensionsavgång.

Uppnås ej enighet vid dessa förhandlingar, har vi rätt att föra upp frågan till pensionsskiljenämnden. Parterna har därefter åtagit sig att verka för att pensionsskiljenämndens beslut efterföljs.

Med en historia önskar Verkstadsklubben alla sina medlemmar och alla Dakapo-läsare en god jul och ett gott nytt år.

"En verkstad i mellersta Sverige hade köpt en stor Arboga-press. Städaren Olle, känd för att väl begagna truten i

rappa ordalag, ställer sig för att bekika underverket, då överingenjören dyker upp vid hans sida, klappar Olle på axeln och säger:

– Jag tror nog att den här maskinen klarar sig utan åskådare!

– Fint, sa Olle, då går vi då, ingenjörn.

SIF-träffarna

Under oktober månad var 59 medlemmar samlade för grupparbeten, varvid diskuterades klubbens och förbundets framtida arbetsuppgifter.

De frågor som huvudsakligen diskuterades var löner, trygghet och medinflytande.

Medlemmarna uttalade med stor skärpa, att förbundet i kommande avtalsrörelse skall hävda nedanstående krav:

1. Individuell lönesättning kompletterad med en "lägstalön", vilken ingen tjänsteman skall arbeta under på heltid, oavsett arbetets ansvar, svårighetsgrad, personlig duglighet och prestationsförmåga.

2. Förbättrad anställningstrygghet bl.a. genom rätt till ledighet för vidareutbildning, genom att större hänsyn tas till individen vid omplacering, samt genom att större omorganiseringar ej får ske utan klubbens medverkan.

Deltagarna fann denna typ av gruppträffar givande och önskade att liknande träffar skulle ordnas även i framtiden.

SIF-lotteriet

Vinnare i SIF-lotteriet blev i oktober och november månader 8075 Erik Johansson, FKBA resp. 8716 Erik Bergqvist, FT.

Det gångna året har för SALF:s del ineburit en kraftig satsning på vidareutbildning, såväl fackligt, yrkesmässigt och när det gäller språk. Vi hoppas kun-

na fortsätta med samma höga intresse. SALF-styrelsen tackar alla sina medlemmar för gott samarbete och önskar en trevlig helg.

sport och motion

13 lag spelar i den interna bordtennisserien

Den interna bordtennisserien har kommit igång med ett glädjande stort antal

deltagare. Hela 13 st tremannalag ställer upp till kamp i två grupper.

Skidåkare... Ni håller väl igång?

Om snötillgången gör det möjligt, kommer klubbarna i Enabygdens skidring att arrangera skidtävlingar på söndagar från mitten av januari och framåt. I dessa tävlingar finns klasser för såväl aktiva som motionsåkare.

För den som önskar åka något längre finns Engelbrektsloppet i Norberg den 10/2 och så Vasaloppet den 3/3 förstås.

Startavgifterna för ovan nämnda tävlingar betalas av Bahco IF om Du anmäler Dig en vecka före tävlingsdag till Lars

Görl L.tel 240 eller Kjell Persson L.tel 347.

Till Engelbrektsloppet och Vasaloppet skall anmälan vara inne senast den 17/1 respektive 10/1.

Om Du räknar med att åka något av de längre loppen, så bör Du träna betydligt mer än motionären.

Träningsmöjligheter finns det gott om i Enabygden. Elljusbanor finns på Grön-gam, vid P1, i Hummelsta, Grillby, Lillkyrka, Örsundsbro m.fl. platser.

På energin som går åt då man rör på sig, behöver man ej spara.

Vi ses i skidspåren.

Skidsektionen.

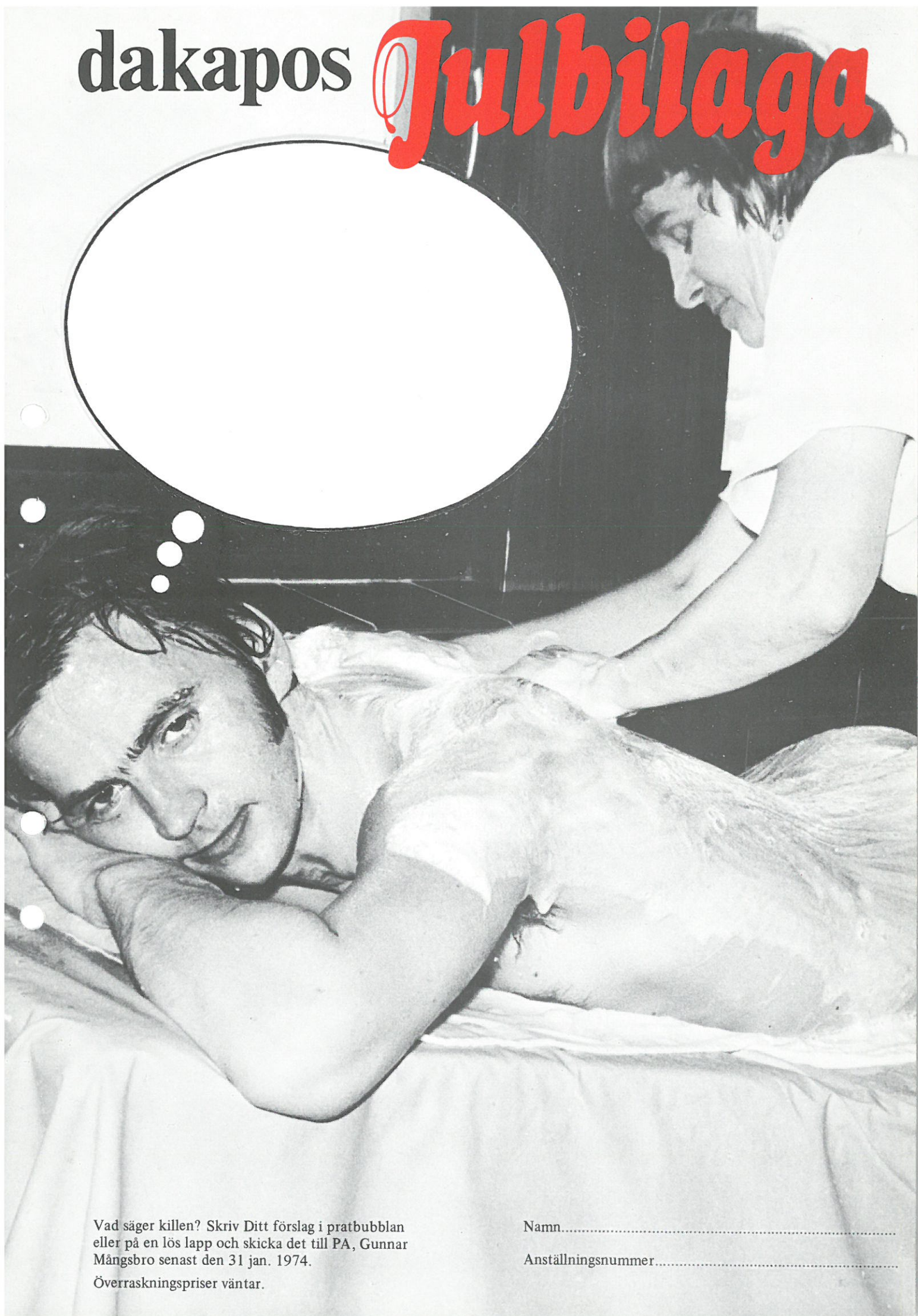
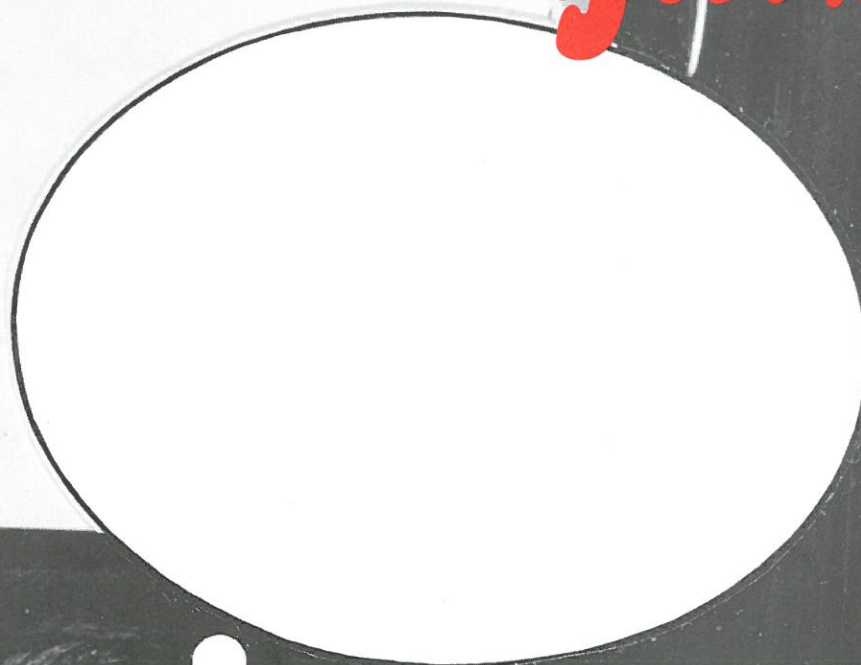
Det som göms i snö...

**Det man tar med sig ut
tar man med sig hem.
Även skräpet!**

dakapos

Julbilaga

Vad säger killen? Skriv Ditt förslag i pratbubblan eller på en lös lapp och skicka det till PA, Gunnar Mångsbro senast den 31 jan. 1974.

Överraskningspriser väntar.

Namn.....

Anställningsnummer.....

Bubbel i huset...

Jag struntar i om din fassa jobbar på OK... Vi köper ingen olja av dom i allafall!

Öl och äpple... vem f-n gör mat-sedeln på det här stället

förstår, Rune frossar alltid så där när han slipper betala

Kolla bruden där grabbar!

Äh, skaffa dej brillor, det är ju en häst.

Snälla Sven, det här får bli sista bollen, jag måste kila ut en liten stund.

Ja men snälla Tor... du måste förstå att vi var tvungna att flytta några av dina fågelholkar för det här bygget!

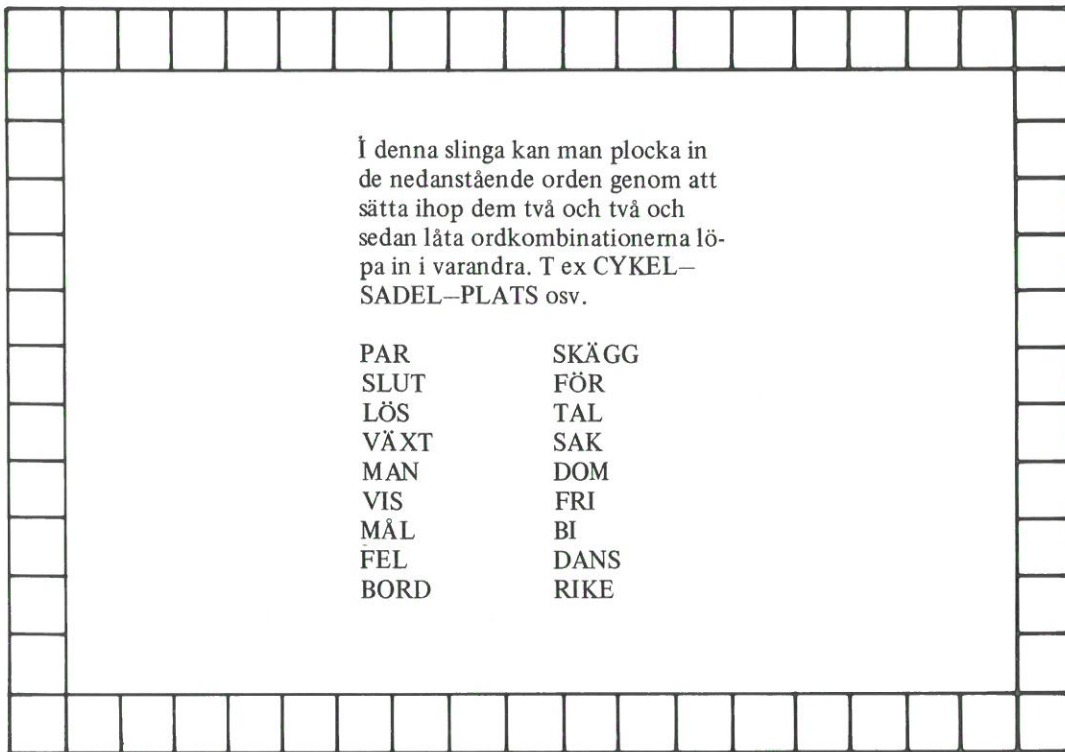

Tänk att han jämt skall förväxla tjeckernas och ryssarnas nationalsånger. Nu missar vi en stororder från ryssarna igen.

Nu står Kurt och sover igen... och pyjamasbyxorna har han på sig fortfarande.

Pyssel för st

Î denna slinga kan man plocka in de nedanstående orden genom att sätta ihop dem två och två och sedan låta ordkombinationerna löpa in i varandra. T ex CYKEL—SADEL—PLATS osv.

PAR	SKÄGG
SLUT	FÖR
LÖS	TAL
VÄXT	SAK
MAN	DOM
VIS	FRI
MÅL	BI
FEL	DANS
BORD	RIKE

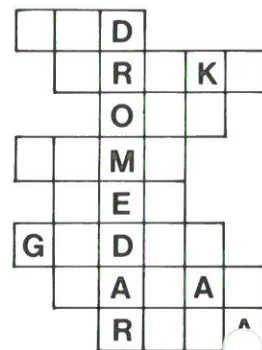
Till vilka svenska orter tror du de här tändstickorna pekar? Kasta om bokstäverna och försök lista ut den knepigheten.

Sex tändstickor bildar fyra kvadrater. Kan du flytta om dem så att det blir två kvadrater och två rektanglar?

Duschkabin

Att plocka ord ur den här välkända produkten är också ett pyssel som stora och små kan hjälpas åt med.

Lösningen på den här rebusen skickas till PA Gunnar Mångsbro senast den 31 januari 1974. Pris väntar.

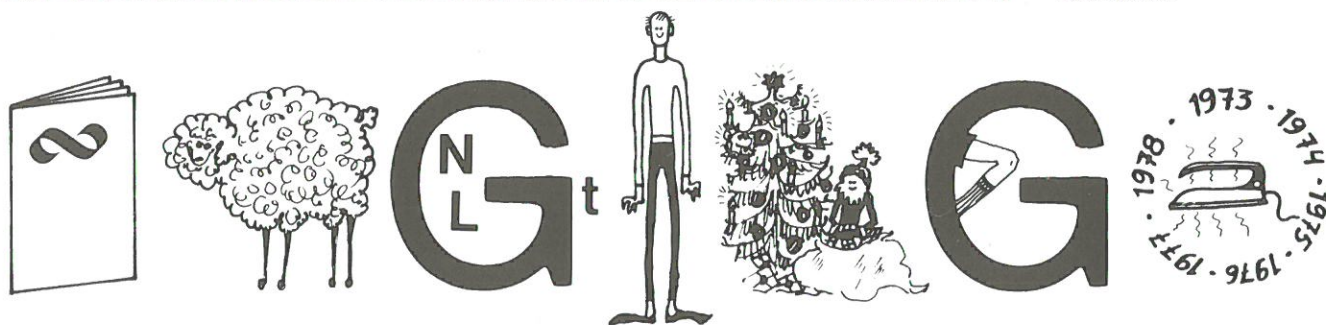
De övriga knepigheterna på den här sidan ingår inte i någon tävling men Du kan ju försöka lösa dem i alla fall.

Namn _____

Anst.nr. _____

Svar: _____

Här skall du fylla in olika djur på de vägräta raderna

En svårknäckt nöt

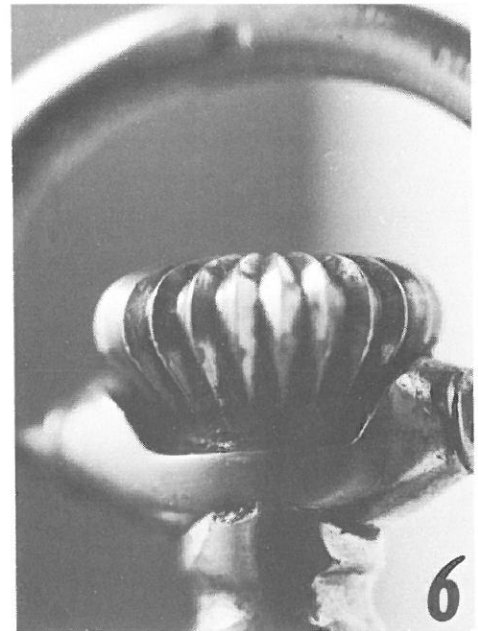
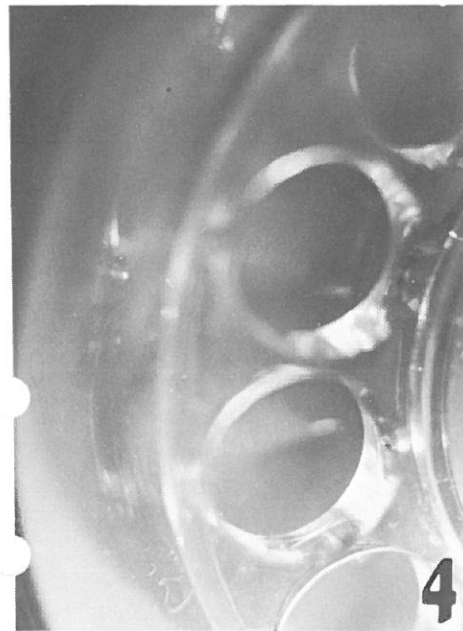
(Lösningen finner Du på sidan 13 i Dakapo)

Det finns många problemlösare och en av dessa var en klockare. Denne klockare stod en gång och språkade med församlingsprästen, som kände till hans last. Prästen bestämde sig för att ge klockaren ett problem att grubbla på. —"Du ser där vid grinden tre försam-

lingsbor. De är alla släkt. Kan du säga hur gamla de är, om du vet att produkten av deras ålder är 2450 och summan av deras ålder är lika med din dubbla ålder". Klockaren gick hem för att lösa problemet men det kunde han inte, så när

han nästa dag träffade prästen bad han om fler ledtrådar. Prästen svarade då: —"Av oss fem, d v s du, jag och de tre församlingsborna, är jag äldst". Klockaren kunde nu lösa problemet, kan du? Problemet är lösbart och inga informationer saknas.

dra och små.

När Du tror Dig ha kommit underfund med vad bilderna föreställer skickar Du lösningen till PA, Gunnar Mångsbro senast den 31 jan. 1974. Du kan ha chans att vinna pris även om Du inte lyckas lösa alla bildgåtorna.

1 _____ 4 _____
2 _____ 5 _____
3 _____ 6 _____

Namn _____

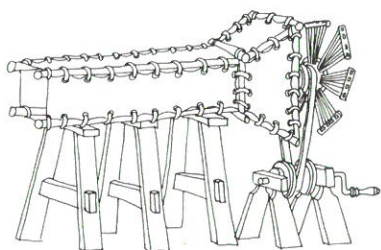
Anst. nr _____

Det var under Joar Blås tid som solen började gå upp i Enköping.

Medeltidens mörker låg tungt även över Enköpingsslätten på 1200-talet. Fattigdomen var stor och digerdöden hade härjat svårt bland befolkningen.

Det var under den tiden som den mäktige och märklige stormannen Joar Blå började sin gärning. Hans intresse för människors botrivsel var stort. I tidigare årskrönikor har vi fått veta att han lärde de goda Enköpingsborna att tidigare än andra folk tillverka apparater och sinnrika system för en bättre och bekvämare tillvaro. Han lärde dem också att vädra och utnyttja det välstånd som låg i luften och Enköpingsborna blev mästare i att konstruera apparater för värmning, kylning och transport av behaglig luft. Deras produkter blev vida efterfrågade.

De små hantverkarna blev med tiden stora industrier. I utkanten av staden hade den ledande smeden slagit ner sina bopålar. Han hette Joar Petter Joarsson och han var den påhittigaste av alla Enköpingsbor. Än idag talar folk med beundran om påhittige Joarsson. Bland många andra produkter uppfann han också fläkten, dels för att få bättre fart under ässjorna och dels för att göra livet uthärdligare i smedjan. Äss-

jorna kom att glöda så intensivt när dessa fläktar arbetade så att de enfaldiga smederna trodde att det var djävulen själv som andades på dem. De kallade därför smidesfläktarna för fanar. Smedjan kom att kallas för fana-smedjan och det namnet lever fortfarande eftersom området där smedjan låg numera kallas för Fanna industriområde. Fläktarna från Enköping blev världsberömda och fläkt heter ju som alla vet fan på engelska.

Redan under Joar Blås tid blev alltså Enköping ett centrum för hantverk och industri och stadens välstånd växte snabbt. Detta väckte viss avund i omkringliggande städer där man myntade uttrycket att "Solen går upp i Enköping". Till slut började Enköpingsborna själva tro på detta och som en symbol lät de varje år tillverka ett antal solar av hästskosöm som flinka budbärare överlämnan­de till vänner och bundsförvanter. Varje sol var ett unikt konstverk utfört av de skickligaste konstsmederna och gåvorna blev mycket uppskattade.

Hjärtligt menat!

F Tungt är jobbet, svår din sits
men du slipper styra Fritz
U med VD är förbunden
spelar pingis, vaktar hunden
T är vän av stora ord
sitter stolt vid VD:s bord
R blir researrangör
om han ställes utanför
A har dubier mot Alger
tror det inga pengar ger
M han kämpar hårt för att bli slankare
och därmed slippa vara dragkampsankare
S kan knappast räkna dem
alla sina närmsta män
I är mån om sin profil
gillar inte andras stil
K för storofferter borgar
går till Polens papperskorgar
P Allt som redaktionen gör
det får Eskil svara för
E Claes är ny på denna listan
väger lätt på kassakistan

"Livet är för Kurt", sa Segelrud, avgick med pension
och tog skåpbilen till Torremolinos

"Nej, min vän, en jämfemman är inget nödmynt", sa
Bosse Zachrisson när han skulle instruera en nybörjare
i golf

"Varde ljus", sa Borbas och tände till allas
förvåning alla lampor i nya B-verkstaden

Mary Axelson spelar huvudrollen i
"Lilla Helgerånet" som snart sättes
upp av Bahcos fristående teatergrupp

Varifrån fick Coronaverken pengar att köpa Bahcoaktier?
"Det är rena Trolleriet" svarar man i företagsledningen.

"Det blir väldigt dyrt i längden att PRata med di
sa Gunnar Tengdahl till Bertil Hulten

Köp en Bahco-skrubber och
frottera dig med löddret

Lönenivåregulatorn Equivalent
tar bort alla relevanta diskrepanser

Dragspelsklubben med Sven Granlund önskar alla
vänner en fröjdefull bälg